

Tør eleverne på din skole tale tysk?

Forrige år råbte regeringen vagt i gevær. Fremmedsprogene skranter, der blev udarbejdet en strategi, oprettet et center, og på mange skoler er man i gang med lokale sprogstrategier. Her fire forskellige eksempler på, hvordan det kan gøres...

— **Det Nationale Center for Fremmedsprog (NCFP)** så dagens lys i 2018 med afdelinger i hhv. Øst- og Vestdanmark. NCFP har til formål at fremme fremmedsprog på alle niveauer i uddannelsessystemet, så flere vælger fremmedsprog og bliver rigtig dygtige til dem. Mange projekter er udviklet med støtte fra NCFP og handler om eksempelvis brobygning, ordforråd, digitale læremidler og sidst, men ikke mindst, lokale sprogstrategier.

En af de skoler, der har valgt at arbejde strategisk med sprog og en lokal sprogpolitik, er Nørre Fælled Skole i København, der både har arbejdet med fremmedsprog, sproget i fagene, dansk som andetsprog og flersprogethed som ressource. Ledelsen på skolen indgik et samarbejde en læringskonsulent fra Børne- og Ungdomsforvaltningen i Københavns Kommune, der efterfølgende har foretaget en afdækning af, hvordan sko-

len arbejder med sprog. En slags mapping af det sprogstrategiske landskab med overskriften ”Sprog som nøglen til uddannelse”.

Data består af interviews med elever, ledelse, ressourcepersoner og lærere. Hertil kommer observationer af undervisning, møder og fysiske rum samt analyse af centrale dokumenter. Resultaterne er samlet i en model, også kaldet ”Huset”, jf. fig. 1.

Fra sprogpraksis til sprogstrategi

Nørre Fælled Skole er Københavns kompetencecenter for sprog, og her har man allerede arbejdet rigtig meget både med fremmedsprog og med dansk som andetsprog og også deltaget i udviklingsprojektet ”Tidligere Sprogstart”, der løb fra 2016-18¹.

”Læringskonsulenten hjalp os med at konkretisere det sprogstrategiske arbejde og gav os overblikket over, hvor de forskellige elementer ”bor” på vores skole, forklarer skoleleder Maike Raahauge. Det handler ikke kun om fremmedsprog eller modersmål, men om sprogkompetence på alle niveauer, og vi fik en klar forståelse af, at hvis vi vil nå ud til hele skolen, skal der arbejdes målrettet på det organisatoriske niveau”.

”I hverdagen har vi hverken ressourcer eller overblik til sådan en undersøgelse, så det er midlerne fra NCFP, der har bragt os derhen, hvor vi er i dag. Nu, hvor dette arbejde er lavet, kan vi som kompetencecenter hjælpe andre i Københavns Kommune. Og andre kan bruge modellen og eksemplerne fra vores strategi til at analysere deres egen organisation”, lyder opfordringen fra Maike Raahauge.

Tine Jensen, koordinator for kompetencecentret, der selv til daglig underviser i tysk, har mange eksempler på, hvordan elementer fra fremmedsprogdidaktikken kan anvendes

Fig. 1. Huset - mapping af det sprogstrategiske landskab.

i arbejdet med dansk som andetsprog. Hun nævner bl.a. brug af billeder, farver, oplevelser, bevægelse og sætningsstartere.

”Vi er ikke bange for at snakke punjabi i tysktimen, det er en del af en flersprogethedsdidaktik, som efter min mening også er en fremmedsprogsstrategi, forklarer Tine Jensen. Eleverne lærer at metareflektere over sproglige udtryk, og vi vil gerne have, de sidder tilbage med en oplevelse af at, ”jeg kan lære sprog”. Det skaber en fantastisk motivation og afsæt for, at de efterfølgende får lyst til at lære flere sprog i gymnasiet”.

En strategi, der lever på hele skolen

Der er nok at tage fat på, og Maike Raahauge og Tine Jensen vil bl.a. gerne bruge forældrene som ressource. Derfor har de lagt arbejdet med samtalelektier ind i deres årskalendarer. Aktionslæring har også høj prioritet. Når der afsættes ressourcer til, at lærere får systematisk feedback på nye ideer til undervisning i sprog, så sætter det positive spor og fremmer motivationen.

”Sprog handler også om pragmatisk kompetence og om, hvordan vi lærer elever at være gode elever”, siger Maike Raahauge. Det handler om sprogkoder. Men det vigtigste for os er, at vores sprogstrategi kommer til at leve og ikke bare ligger inde på mit kontor. Vi skal se bredden og stille spørgsmålstegn i vores egen organisation, ellers kan strategien ikke slå rødder.

Et eksempel på, at de strategiske tiltag har slået rødder, er, at man på Nørre Fælled Skole sagtens kan opleve en musiklærer eller en natur- og tekniklærer, der i fagundervisningen så at sige også underviser i transparente ord, dvs. ord, som eleverne uden videre kan genkende fra deres modersmål.

Den sproglige opmærksomhed og skolens sprogsyn har allerede bredt sig til alle fag.

Fødekæden knækker

Både Mette Skovgaard Andersen og Hanne Wachter Kjærgaard, ledere af Det Nationale Center for Fremmedsprog hhv. Øst og Vest, er imponerede over, hvor langt Nørre Fælled Skole er kommet. Argumenter for at lære sprog og arbejde strategisk med sprog er der mange af, men det haster at have fokus på området, mener Hanne Wachter Kjærgaard, for hvis vi ikke gør noget nu, også i folkeskolen, så risikerer vi meget snart at mangle de lærere, der skal ud og undervise i tysk og fransk.

”Det er hele fødekæden, der er i spil. - Hvis vi ikke skaber interessen for sprog allerede i folkeskolen, får vi færre elever på gymnasiernes sproglige studieretninger, så mindskes grundlaget for rekruttering til universiteternes og professionshøjskolernes læreruddannelser, og så opstår manglen på sproglærere i skolerne”, præciserer Hanne Wachter Kjærgaard.

”Vi har talt om denne problematik i mange år”, supplerer Mette Skovgaard Andersen, ”og det er snart sidste udkald. På professionshøjskolerne uddannes der fx stadig tysklærere, men ikke i noget overvældende stort tal, på VIA i Aarhus uddannes der 4-5 fransklærere hvert andet år. Der er heller ikke mange kandidater på højere niveau. I år startede fx 23 studerende på bachelorstudiet i tysk sprog og kultur på Københavns Universitet. Over 30% ved vi falder fra, og så er der 15 tilbage. Og af dem er det ikke alle, der vælger at fortsætte med tysk på deres kandidatuddannelse”.

Begge centerledere peger på, at når vi samtidig ved vi, at et en ret stor del af frem-

EN ADGANGSVEJ TIL MEGET ANDET

Det Nationale Center for Fremmedsprog (NCF) har til formål at understøtte og styrke fremmedsprog på alle niveauer i uddannelsessystemet.

Flere elever og studerende skal i fremtiden vælge fremmedsprog og opnå gode fremmedsprogskompetencer.

Kontakt centrets afdelinger for materialer, kurser og inspiration:

Det Nationale Center for Fremmedsprog (Vest)

Aarhus Universitet
Kontakt: NCFVest@au.dk

Det Nationale Center for Fremmedsprog (Øst)

Københavns Universitet
Kontakt: NCFØst@hum.ku.dk

medsproglærere er på vej på pension, så må og skal udviklingen vendes nu. Der er ikke kun tale om et tab af generelle sprogfærdigheder, men om al den handel og viden, Danmark går glip af, hvis vi ikke har nok, der kan fremmedsprog. Så det er ikke fremtidsmusik, at der skal handles nu, og NCFE gør alt, hvad det er muligt inden for rammerne af deres opdrag.

Regeringens 'Strategi for styrkelse af fremmedsprog i uddannelsessystemet' blev lanceret i november 2017, og den indeholder bl.a. en opfordring til kommuner og uddannelsesinstitutioner om at udvikle og implementere sprogstrategier. NCFE bakker op om indsatsen gennem puljemidler og sparring lige fra idé til færdigt produkt.

"Vi vil rigtig gerne have flere ansøgninger fra folkeskolerne og ser store perspektiver i,

at flere skoler går sammen, allerhelst i hele kommunen, og også med gymnasier, hvis vi skal sikre progressionen, og at uddannelserne hænger sammen. Vores ønskescenarie ville være, at kommunen overvejede, hvordan de vil satse på sprog, går i dialog med os og bagefter sender en samlet ansøgning til os," siger Hanne Wachter Kjærgaard.

Den gode sproglærer

I Aarhus har man på Skovvangsskolen for nyligt udarbejdet en lokal sprogstrategi. Strategien tager udgangspunkt i et kommunikativt sprogsyn, hvor eleverne lærer sproget ved at bruge det i forhold til konkrete situationer. Alle elever skal udfordres, så de lærer mest muligt, og det lærerfaglige miljø skal understøttes gennem didaktisk sparring. I skoleåret 2019-20 deltog lærere fra

Tine Jensen og Maike Raahauge fra Nørre Fælled Skole, Københavns kompetencecenter for sprog.

Skovvangsskolen i et projekt, der er kommet i stand gennem Det Nationale Center for Fremmedsprog, hvor der bl.a. etableres makkerpar mellem undervisere i gymnasiet og grundskolen.

”Det vigtige er i første omgang ikke, at eleverne kommunikerer korrekt, men derimod at de tør kaste sig ud i at bruge sproget på trods af manglende sikre sprogfærdigheder. Derfor må vi vigtigt, at vi i vores klasserumsledelse skaber et trygt og sikkert rum, hvor alle forsøg på kommunikation opmuntres,” fortæller skoleleder Søren Hildebrand.

Skolen prioriterer, ud over engelsk, at kunne tilbyde tysk, fransk og spansk (det sidste som treårigt kompetencegivende valgfag). Hertil kommer, at de fagligt dygtigste elever motiveres ved at kunne opnå det særlige franske certifikat DELF og det tilsvarende tyske Goethe-certifikat.

Skovvangsskolen lægger også vægt på, at eleverne oplever motiverende sprogundervisning, hvor den gode sproglærer vælger forskellige tilgange som bl.a. at invitere gæster, rejse med eleverne, vise sprogets brugbarhed, sikre god klasserumskultur, acceptere fejl og arbejde med sprogets kulturdel.

Det er også ambitionen², at underviserne skal finde samarbejdsklasser via eTwinning, en EU-portal, der giver lærerne mulighed for at etablere samarbejder over landegrænser og skabe situationer, hvor eleverne træner deres sprog.

Bliv dygtigere - også til sprog

I Aalborg Kommune har man taget bolden op og udarbejdet et udkast til guidelines på sprogområdet. Vi er klar til at fremlægge det for politikerne, fortæller Ann Katrine Stendahl Rannestad, konsulent i Aalborg Kommunes skoleforvaltning. Det er nærværd og næsten:

”Når regeringen kommer med en national strategi, ser vi det som vores forpligtelse at reagere og arbejde videre med, hvordan vi gør det brugbart hos os. Strategier er fine, men vi vil hellere lave guidelines og lokale handleplaner.”

På den baggrund inviterede forvaltningen

til en række workshops med skoleledere og fremmedsproglærere med udgangspunkt i fire fokusområder: 1) Samarbejde med eksterne, 2) Færdige sprogsatsninger, 3) Lyst til at lære sprog og blive god til det samt 4) Lokale indsatser på tværs af skoler.

Der blev holdt oplæg om alt fra etablering af et faglokale, der oser af engelsk (Room with a view) til forsøg med valgfaget ”Vild med tysk” samt fælles sprog dage for flere af kommunens skoler.

”Vi vil bl.a. gerne tilbyde alle skoler en samtale, hvor vi sætter fokus på samarbejde og udvikling af sprogundervisningen, forklarer Ann Katrine Stendahl. Hvad er status lige nu, hvad kan vi skrue op for, og hvor mange sprog bliver der egentlig talt på vores skole? Vi vil også gerne arbejde med engelsk; det forventes, at vi alle taler godt engelsk, men mange undervisere føler et behov for opkvalificering, så derfor afholder vi workshops for dem”.

En anden idé er at producere en række videoer med tidligere elever, folk fra erhvervslivet og kendisser, der udtaler sig om, hvad sprog har betydet for dem. Tænk, hvis vi kunne få Statsministeren til at fortælle, hvad det betyder for hende at kunne snakke tysk med kansler Angela Merkel, foreslår Ann Katrine Stendahl.

Skoleforvaltningen har også taget Aula i brug til gavn for fremmedsprogene og etableret et engelsk, et tysk og et fransk netværk, hvor de orienterer om muligheder for efteruddannelse. Ann Katrine Stendahl har etableret et forum, hvor tysklærere kan mødes og tale tysk med hinanden og en tysktalende gæst. Altså voksentysk, og ikke det tysk, der stammer fra lærebøgerne i undervisningen. Kommunen har også gode erfaringer med at etablere sommerskoler i fransk og spansk, så eleverne yderligere får sproget med i bagagen.

”Det centrale for os er, at en fremmedsprogstrategi hænger sammen med vores andre mål, så alle elever skal mærke, at de bliver dygtigere hver dag og får mod på at deltage i verden - og oplever, at læring skal være eksperimenterende. Vi skal tillade, at

der opstår fejl, når vi taler et andet sprog, for fejl er nødvendige skridt på vejen”, pointerer Ann Katrine Stendahl.

Sprog som dobbeltkompetence

I Gentofte Kommunes skolevæsen er sprogstrategien stadig under udarbejdelse, og den vil senere blive fulgt op af handleplaner på de fem udvalgte indsatsområder.

Strategien hænger sammen med kommunens ambitioner for fremtidens udsikling og bygger på ønsket om at motivere eleverne til at se værdien i sprog som relevant kompetence i en digital og global fremtid. Indsatser som bl.a. et øget fokus på sprog og teknologi, samt et tættere samarbejde med virksomheder og gymnasier, skal løfte strategien.

Alle elever skal turde prøve sig frem verbalt - de skal turde sprog. Det, at eleverne ikke tør, og at de har svært ved at se relevansen af 2. og 3. fremmedsprog, er to af de ting, der i høj grad kan hæmme motivationen, forklarer udviklingskonsulent Amanda Lundberg Kelly fra Gentofte Kommune. Strategien udarbejdes i et samarbejde mellem lærere og ledere fra skoler og gymnasier, og eleverne tages med på råd.

Sprogstrategiens arbejdstitel er ’Motiverede elever klar til en global fremtid’, og ud over at fokusere på elevernes motivation for sprog i en global fremtid, vil den rette sig mod at gøre Gentofte til en særligt attraktiv kommune at være sproglærer i.

”Vores elever skal se værdien i at kunne mestre flere sprog, både 2. og 3. fremmedsprog. Vores fokus er også, at de skal forstå, at sprog er afgørende for deres karrieremuligheder. Det er en dobbeltkompetence, de tager med sig i et samspil med andre kompetencer”, forklarer Amanda Lundberg Kelly.

Bodil Christensen er kommunikationskonsulent ved Københavns Universitet

NOTER

1. Se: <https://tidligereprogstart.ku.dk/>

2. Læs Skovvangsskolens sprogstrategi på <https://backend.folkeskolen.dk/-/6/5/sprogstrategi-for-skovvangskolen.pdf>

